

اخلاق حرفه ای و جایگاه آن در حسابداری و حسابرسی

اصغر اسدی^۱، زهرا جمشیدی دولیسکانی^۲، سجاد مقصودی^۳

چکیده:

اخلاق موضوعی است فراگیر که همه جوانب زندگی بشر را پوشش می دهد. در نتیجه اخلاق حسابداری برای حسابداران حرفه ای و افراد متکی به خدمات حسابداری جایگاه خاصی دارد. تداوم حیات هر حرفه و اشتغال اعضای آن منوط به نوع و کیفیت خدماتی است که ارائه می کند و اعتبار و اعتمادی است که در نتیجه ارائه این خدمات به دست می آورد. حضور حسابداری در دنیای امروز امری

۱- عضو هیأت علمی دانشگاه، استاد یار، گروه حسابداری، واحد یادگار امام خمینی (ره) شهر ری، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
ایمیل: asghar20asadi@yahoo.com.au

۲- گروه حسابداری، واحد پرند، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

ایمیل: Jamshidi_pardis@yahoo.com

۳- دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه حسابداری، واحد یادگار امام خمینی (ره) شهر ری، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
ایمیل: sajady96@yahoo.com

ضروری است زیرا عامل محرکی برای سامانه اقتصادی جاری بوده و در برابر عموم مسئولیتی کلیدی دارد. از آنجایی که حسابداران در تمامی سازمان ها نقش حیاتی دارند چه در نقش مدیر مالی چه در نقش مشاور مالی و مدیریت ریسک و مانند آنها بنابراین اطلاعات و گزارش هایی که آنها تهیه و ارائه می نمایند در تصمیمات سازمان ها بسیار اثرگذارند و اگر حسابداران شاغل در محیط کسب و کار تابع اخلاق حرفه ای نباشند آثار زیانبار سنگینی بر کسانی که به آنها اعتماد کرده اند به جای می گذارد. بنابراین سیستم آموزش حسابداری به منظور تربیت حسابداران اخلاق مدار، از دیرباز درصدد نهادینه کردن ارزشهای اخلاقی در حسابداران بوده است، زیرا گنجاندن آموزش اخلاق در سیستم آموزش حسابداری منجر به توسعه اخلاقیات و افزایش اعتماد عمومی به حرفه حسابداری خواهد شد.

واژگان کلیدی: اخلاق - آیین رفتار حرفه ای - اصول بنیادی - حرفه حسابداری .

مقدمه

امروزه بسیاری از کشورها در جهان صنعتی به این بلوغ رسیده اند که بی اعتنایی به مسائل اخلاقی و فرافراز از مسئولیت ها و تعهدات اجتماعی، به از بین رفتن بنگاه می انجامد. بنابراین مقدمه مهم ترین متغیر در موفقیت سازمان اخلاق حرفه ای است و همه خواهان موفقیت اند. حال لازم است صورت های مالی ارائه شده اعتبار لازم را دارا باشد و کسی که به این صورت های مالی اعتبار می بخشد باید صلاحیت فنی و اخلاقی لازم را هم داشته باشد زیرا حسابداران باید از درجه بالای صداقت و درستکاری حرفه ای هم برخوردار بوده و برای حفظ آبرو و حیثیت حرفه ای خود کوشا باشند. رعایت موازین اخلاقی توسط کسب و کارها باعث ارتقای اعتماد عمومی به کالاها و خدمات آنها میشود. اخلاق باید آموزش داده شود. مردم با میل به اخلاقی بودن و رعایت حقوق دیگران و رفاه جامعه به دنیا نمی آیند. چنین است که جوامع حسابداری نیز ضوابط اخلاقی را آموزش می دهند و رعایت آن را نیز از اعضای خود می طلبند. حرفه حسابداری با یکی از حساس ترین موضوعات مرتبط با اشخاص جامعه یعنی مال و دارایی افراد در ارتباط است. حسابداران مانند پزشکان هستند که اعتماد شخص مقابل

نقش اصلی را در شغل و حرفه آنان دارد. بی اعتمادی صاحبکار آفت سیستمهای حسابداری و حرفه است. مقوله اخلاق سازمانی به عنوان بخشی از علم مدیریت نهادینه شده که در شکل گیری اخلاق سازمانی عوامل فردی ، سازمانی و فراسازمانی اثرگذار هستند و سبب ایجاد پیوندی مناسب بین ارزشها و صلاحیت ها می شود. اصول و ضوابط حسابداری پس از تصویب مراجع ذیصلاح سازمان لازم الاجرا می شود. احکام آیین رفتار حرفه‌ای درمورد کلیه حسابداران حرفه‌ای به یک میزان معتبر است، مگر در مواردی که خلاف آن تصریح شده باشد.

ماهیت اخلاق در حسابداری

اخلاق علمی است که می گوید برای اینکه با ارزش و مقدس و متعالی زیست کرده باشیم چگونه باید زیست. پس علم اخلاق علمی است که از چگونه بودن و چگونه زیستن صحبت می کند . پس باید یک منبع و یک راهنما را پیدا کرد که به ما چگونه زیست و چگونه بودن را یاد دهد . یک جامعه برای اینکه دارای نظم شود ناگزیر است رفتارها را بر پایه اصول اخلاقی بگذارد. شاید بتوان بدین گونه استدلال کرد که اصول اخلاقی همانند چسبی است که اجزای جامعه را نگه می دارد. از دیرباز ، سرمایه گذاران به هنگام تصمیم گیری های مربوط به سرمایه گذاری ، بر صورتهای مالی حسابرسی شده اتکاء و برای اطمینان از صحت و کامل بودن اطلاعات مالی مندرج در آنها ، همواره به حسابرسان و حرفه حسابرسی وابسته بوده اند نیاز به وجود اخلاق در جامعه اهمیت زیادی دارد و شاید به همین دلیل باشد که معمولاً ارزشهای اخلاقی را در قوانین می گنجانند. البته همه ارزشها را نمی توان در قوانین گنجانید و این به سبب ماهیت قضاوتی مربوط به ارزشهای خاص است. یک حسابدار رسمی به عنوان یک متخصص یا حرفه ای متوجه مسئولیتی است که در برابر مردم، صاحبکار، همکاران یا هم حرفه ای های خود دارد و می کوشد رفتار شرافت مندانه ای داشته باشد. دلیل اصلی برای داشتن چنین رفتاری بوسیله یک حرفه ای یا متخصص این است که مردم به کیفیت کار و خدماتی را که این حرفه ارائه می کند اعتماد دارند. اگر مردم به خدمات حسابدار رسمی اعتماد نکنند توانائی آنها در ارائه خدمات به مردم به شیوه قابل ملاحظه ای کاهش می یابد.

پژوهشهای مختلف نشان می دهد که حداقل سه عامل در کنار هم موجب تشکیل، رشد و گسترش حرفه های مختلف در طول تاریخ تمدن بشری بوده و راز ماندگاری آنها می باشد:

- تشکیل حرفه ای فراگیر
- آیین رفتار حرفه ای
- فلسفه، مبانی نظری، اصول و استانداردهای حرفه ای

حسابرس به عنوان یک فرد حرفه ای تعهداتی دارد که مشمول افراد غیرحرفه ای نمی شود. رفتار اخلاقی در حسابرسی چیزی جز استفاده خاص از نگرش عمومی رفتار اخلاقی پیشنهادی فلاسفه برای انسانها نمی باشد.

تعریف اخلاق

"اخلاق" از مقولاتی است که با فطرت بشر سرشته است و همواره در زندگی او از آغازین روزهای تاریخ تا کنون نقش اساسی داشته است، البته به این مقوله نگاه های متفاوتی شده است و بر مبنای متفاوت بنابراین تعریف های متفاوتی هم از آن ارائه شده است اخلاق را مجموعه ای از صفات روحی و باطنی انسان تعریف کرده اند که به صورت اعمال و رفتاری که از خلقیات درونی انسان ناشی می شود، بروز ظاهری پیدا می کند و بدین سبب گفته می شود که اخلاق را از راه آثارش می توان تعریف کرد. استمرار یک نوع رفتار خاص، دلیل بر آن است که این رفتار یک ریشه درونی و باطنی در عمق جان و روح فرد یافته است که آن ریشه را خلق و اخلاق می نامند. دامنه اخلاق را در حد رفتارهای فردی تلقی می کنند، اما رفتارهای فردی وقتی که در سطح جامعه یا نهادهای اجتماعی تسری پیدا می کند و شیوع می یابد، به نوعی به اخلاق جمعی تبدیل می شود که ریشه اش در فرهنگ جامعه می دواند و خود نوعی وجه غالب می یابد که جامعه را با آن می توان شناخت. امروز در تجزیه و تحلیل رفتار سازمان ها، پرداختن به اخلاق و ارزش های اخلاقی یکی از الزامات است. نماد بیرونی سازمان ها را رفتارهای اخلاقی آنها تشکیل می دهد که خود حاصل جمع ارزش های گوناگون اخلاقی است که در آن سازمان ها، ظهور و بروز یافته است. اخلاقیات در سازمان به عنوان سیستمی از ارزش ها و بایدها و نبایدها تعریف می شود که بر اساس آن نیک و بدهای سازمان مشخص و عمل بد از خوب متمایز می شود. به طور کلی انسان ها در بعد فردی و شخصیتی دارای ویژگی های خاص اخلاقی هستند که پندار، گفتار و رفتار آنها را شکل می دهد. ممکن است همین افراد وقتی در یک جایگاه و پست سازمانی قرار می گیرند عواملی موجب شود که پندار، گفتار و رفتار متفاوتی از بعد فردی سر بزند که این ویژگی های انسانی بر روی میزان کارایی و اثر بخشی سازمان تاثیر بگذارد.

حسابداری و اخلاق

در حرفه حسابداری یک فن و عمل می باشد که برای یاری رساندن و کمک به افراد در جهت ردیابی اثر معاملات اقتصادی آن ها تدوین شده است. مهمترین برجستگی متمایز کننده حرفه حسابداری با سایر حرفه ها ، مسولیت پذیری نسبت به عموم می باشد. انتظاراتی که مردم و جامعه از

ارائه دهندگان این خدمات دارند بسیار است و مردم باید به کیفیت خدمات پیچیده ارائه شده توسط حسابداران و حسابرسان اعتماد داشته باشند از این رو اطلاعات ارائه شده توسط حسابداران باید به طور قابل توجهی کارآمد، قابل اتکا، واقعی و بیغرضانه باشد، پس حسابداران نه تنها باید واجد شرایط و صلاحیت حرفه‌ای باشند، بلکه باید از درجه بالایی از صداقت و درستکاری حرفه‌ای نیز برخوردار و آبرو و حیثیت حرفه‌ای از مهمترین داراییهای آنها باشد. در نتیجه اخلاق حسابداری برای حسابداران حرفه‌ای و افرادی که به خدمات حسابداری تکیه دارند اهمیت زیادی دارد. اما حفظ این اعتماد نسبت به حرفه حسابداری و همچنین زمانی میسر می شود که حسابداران حرفه ای ، خدمات خود را در سطحی ارائه دهند که شایسته اعتماد جامعه باشند از این رو ، خدمات حسابداران باید به گونه ای صورت بپذیرد تا در بالاترین سطح ممکن و همچنین با رعایت ضوابطی ارائه شود که تداوم خدمات را با کیفیت تضمین کند.

اهداف حرفه حسابداری

دیدگاه آیین رفتار حرفه ای، اهداف حرفه حسابداری عبارت از دستیابی به بهترین اصول و ضوابط حرفه ای، اجرای عملیات در بالاترین سطح ممکن، براساس اصول و ضوابط مذکور و به طور کلی تأمین منافع عمومی است .

تحقق این اهداف مستلزم تأمین موارد زیر است :

- الف - اعتبار - جامعه به اطلاعات و سیستمهای اطلاعاتی قابل اتکا و معتبر نیاز دارد .
- ب - حرفه ای بودن - افراد حرفه ای در زمینه حسابداری حرفه ای باید به سادگی توسط صاحبکاران، کارفرمایان و سایر اشخاص ذینفع، قابل تشخیص و شناسایی باشند .
- پ - کیفیت خدمات - اطمینان از اینکه کلیه خدمات ارائه شده توسط حسابداران حرفه ای با بالاترین کیفیت ممکن انجام میشود .
- ت - اطمینان - استفاده کنندگان از خدمات حسابداران حرفه ای باید مطمئن شوند چارچوبی برای رفتار حرفه ای وجود دارد که ناظر بر ارائه آن خدمات می باشد

جایگاه اخلاق و نقش آن در پیشرفت حرفه حسابداری و حسابرسی

حسابداری به معنای عام و امروزی به عنوان انعکاس دهنده وضعیت و آثار نتایج فعالیتهای اجتماعی و حسابرسی به عنوان بازوی نظارتی، نقش اساسی ایفا می نماید و متناسب با این نقش جایگاه این حرفه باید در طبقه بندی و ارزشگذاری های اجتماعی مشخص گردد .هدف نهائی

حسابداری و حسابرسی که همانا تأمین نیازهای اطلاعاتی قابل اطمینان برای استفاده کنندگان می باشد با تحولات پدید آمده در ساختار سیاسی، اقتصادی و اجتماعی، روابط تجاری بین المللی و مدیریت که محیط حسابداری را تشکیل می دهند همچنان بدون تغییر باقی مانده است از آنجا که عدالت موجب آرامش اجتماعی است. برای اجرای عدالت نیاز به قضاوت آگاهانه است و قضاوت آگاهانه نیاز به ابزار کارا، قابل استفاده و یکنواخت دارد که حسابداری یکی از آن ابزار است. از آنجا که حرفه حسابداری و حسابرسی با یکی از حساس ترین موضوعات مرتبط با اشخاص جامعه یعنی مال و دارائی افراد در ارتباط است بنابراین اعتماد نقش اساسی در توسعه حرفه حسابداری و حسابرسی دارد لذا آیین رفتار حرفه ای و پایبندی به آن، عامل بنیادی بسیار با اهمیتی است که دوام و بقای حرفه سخت به آن وابسته است و جامعه بیشتر به این عامل توجه ویژه دار

اصول بنیادی

لازمه دستیابی به اهداف حرفه حسابداری توسط حسابداران حرفه ای، پایبندی به اصول بنیادی

زیر است

- درستکاری - حسابدار حرفه ای در انجام خدمات حرفه ای خود باید درستکار باشد .
- بیطرفی - حسابدار حرفه ای باید بیطرف باشد و نباید اجازه دهد هرگونه پیش داوری، جانبداری، تضاد منافع یا نفوذ دیگران، بیطرفی او را در ارائه خدمات حرفه ای مخدوش کند .
- صلاحیت و مراقبت حرفه ای - حسابدار حرفه ای باید خدمات حرفه ای را با دقت، شایستگی و پشتکار انجام دهد. وی همواره موظف است میزان دانش و مهارت حرفه ای خود را در سطحی نگاه دارد که بتوان اطمینان حاصل کرد، خدمات وی به گونه ای قابل قبول و مبتنی بر آخرین تحولات در حرفه و قوانین و مقررات ارائه می شود .
- رازداری - حسابدار حرفه ای باید به محرمانه بودن اطلاعاتی که در جریان ارائه خدمات حرفه ای خود بدست می آورد توجه کند و نباید چنین اطلاعاتی را بدون مجوز صریح صاحبکار یا کارفرما، استفاده و یا افشا کند؛ مگر آنکه از نظر قانونی یا حرفه‌ای حق و یا مسئولیت افشای آنرا داشته باشد .
- رفتار حرفه‌ای - حسابدار حرفه ای باید به گونه ای عمل کند که باحسن شهرت حرفه ای او سازگار باشد و از انجام اعمالی بپرهیزد که ممکن است اعتبار حرفه را خدشه دار کند .

- اصول و ضوابط حرفه ای - حسابدار رسمی باید خدمات حرفه ای را مطابق اصول و ضوابط حرفه ای مربوط انجام دهد و همچنین درخواستهای صاحبکار یا کارفرمای خود را به گونه ای با مهارت و دقت انجام دهد که با الزامات درستکاری، بیطرفی و درمورد حسابداران حرفه ای مستقل با استقلال وی نیز سازگار باشد .

احکام در آیین رفتار حرفه ای

احکام رهنمود هایی در باره نحوه کاربرد اهداف و اصول بنیادی برای مواقعی ارائه می کنند که حسابداران رسمی در حین کار با آن مواجه اند .
احکام به سه بخش تقسیم میشود:

الف: احکام قابل اجرا توسط کلیه حسابداران :

- همه اعضای جامعه حسابداران رسمی ایران ناگزینند ۵ حکم زیر را اجرا کنند.
- درستکاری و بی طرفی: حسابدار رسمی صرف نظر از نوع یا اندازه خدمات حرفه ای باید در ارائه این خدمات درستکاری را حفظ کنند و در قضاوت خود به رعایت کامل بی طرفی پایبند باشند.
 - تضاد منافع: حسابداران رسمی در ارائه خدمات با اشکال تضاد منافع از موارد ساده تا موارد پیچیده مثل تقلب و اعمال غیر قانونی مواجه می شوند مسئولیت حسابداران رسمی گاه با انتظارات درون و برون سازمانی در تضاد است. لذا حسابدار رسمی همواره باید نسبت به شرایطی که منجر به بروز تضاد منافع می شود هوشیار باشد.
 - صلاحیت حرفه ای : داشتن تحصیلات عالی، گذراندن آموزش های ویژه کارآموزی، گذراندن امتحانات و کسب تجربیات حرفه لازم بر اساس ضوابط جامعه حسابداران و کسب صلاحیت. همچنین با آگاهی مستمر از تغییر و تحولات حرفه بویژه حرفه ای که با بکارگیری برنامه هایی که در اثر اجرای آن اطمینان حاصل شود خدمات حرفه ای با کیفیت مطلوب و در انطباق با اصول و ضوابط حرفه ای ارایه می شود، حفظ صلاحیت حرفه ای کند
 - راز داری : حسابدار رسمی اطلاعاتی را که درباره امور صاحبکار یا کارفرما بدست می آورد ، حتی پس از خاتمه ارتباط ان باید محرمانه تلقی گردد. و مجاز به افشای آن نیست

مگر آن که مجوز آن را دریافت کرده باشد یا الزامات قانونی یا حرفه ای ، افشای این اطلاعات را ایجاب کرده باشد.

- آگهی: حسابدار رسمی در شناساندن خود و کار خود به جامعه نباید از ابزارها و روش هایی استفاده کند که باعث خدشه دار شدن شئون حرفه ای شود ، در مورد نوع خدماتی که میتواند ارائه کند ، عناوین حرفه ای و سوابق تحصیلی و تجربی خود ادعای دور از حقیقت نکند و نسبت به خدمات سایر حسابداران رسمی مطالب منفی بیان کند.

ب: احکام قابل اجرا توسط حسابداران رسمی شاغل:

- احکام قابل اجرا توسط حسابداران رسمی شاغله که تمام وقت خود را به ارائه خدمات حسابرسی و بازرسی قانونی و سایر خدمات حرفه ای تخصیص می دهند ، شامل ۸ حکم زیر است.
- استقلال: توانایی حسابدار حرفه ای در حفظ بی طرفی . حسابرس مستقل نباید منافع مستقیم یا غیر مستقیم با اهمیتی در واحد مورد رسیدگی داشته باشد.
- صلاحیت حرفه ای : اگر حسابدار رسمی فاقد صلاحیت لازم برای انجام خدمات حرفه ای باشد ، باید از پذیرش آن خودداری کرد.
- حق الزحمه: حسابدار رسمی شاغل در ازای انجام خدمات حرفه ای ، محق به دریافت حق الزحمه است. حق الزحمه با در نظر گرفتن مواردی چون مهارت و دانش انجام خدمات ، سطح آموزش و تجربه افراد برای انجام خدمات ، زمان انجام خدمات و مسئولیت ناشی از انجام خدمات تعیین می شود.
- فعالیت ناسازگار با حرفه حسابدار رسمی شاغل: حسابدار شاغل باید از پذیرش و انجام فعالیت هایی که با ارائه خدمات حرفه ای ، ناسازگاری داشته و ممکن است بر درستکاری ، بی طرفی ، استقلال یا حسن شهرت حرفه ای او لطمه وارد کند ، بپرهیزد
- ارتباط با سایر حسابداران رسمی شاغل: حسابداران رسمی شاغل با سایر حسابداران رسمی شاغل با در دو مورد زیر ارتباط برقرار کند . اول جایگزینی یک حسابدار رسمی شاغل و دوم پذیرش کار جدید.
- استخدام کارکنان شاغل نزد حسابداران رسمی و موسسات حسابرسی دیگر: حسابدار رسمی شاغل باید مطلع باشد که استخدام کارکنان منوط به عدم همکاری با موسسه حسابداری دیگر باشد و از محل کار قبلی به طور کامل قطع همکاری نموده و ارائه گواهی سابقه کار صورت پذیرد.

- ارائه گزارش(نتیجه) خدمات حرفه ای: فقط حسابدار رسمی و شرکای وی در موسسه حسابرسی که عضو جامعه حسابداران هستند ، مجاز به صدور امضای گزارش حسابرس و بازرس قانونی می باشند.
- آگهی و تبلیغات:اطلاعات ارائه شده ، کامل ، صحیح و واقع بینانه باشد و از اقداماتی که غیر واقعی ، گمراه کننده و فریبکارانه باشد بپرهیزد.
- در موارد زیر اطلاع رسانی غیر مجاز است:
 - ایجاد انتظاراتی دور از وقایع، تمجید از خود ، اعدای غیر موجه ، تظاهر برداشتن توانایی نفوذ بر نهاد ها و مقامات رسمی و مقایسه خود با سایر حسابداران حرفه ای و....
 - در موارد زیر اطلاع رسانی مجاز است:
 - انتصابات و تغییرات ، دفترچه راهنما، جزوات آموزشی ، استخدام کارکنان، سربرگ و تابلوی واحد حرفه ای و

ج: احکام قابل اجرا توسط حسابداران رسمی غیر شاغل:

- تضاد بین تعهدات اخلاقی به کارفرما و پایبندی به اصول حرفه ای: اولویت عادی یک کارمند ، حمایت از اهداف مشروع و مقررات دستور العمل های مربوطه در سازمان است اما از وی انتظار نمی رود که به این دلیل ، مقررات و اصول حرفه ای را نقض کند و اختلاف نظر ها باید با حکمیت سطوح بالاتر مدیریت حل و فصل شود و چنانچه بناچار منجر به استعفای حسابدار رسمی از سمت خود شود ، باید با ذکر دلایل صورت پذیرد.
- حمایت از همکاران حرفه ای : رفتار حسابدار رسمی تحت استخدام با همکاران باید به گونه ای باشد که همکار قادر باشد در مورد موضوعات حسابداری راساً تصمیم گیری و حل فصلاختلاف نظر های احتمالی با همکاری وی صورت پذیرد.
- صلاحیت حرفه ای : چنانچه حسابدار رسمی تحت استخدام ، آموزش و تجربه انجام کاری را نداشته باشد ، باید کارفرما را از میزان تجربه و تخصص خود در ایت خصوص آگاه سازد.
- ارائه اطلاعات : حسابدار رسمی تحت استخدام باید اطلاعات مالی را کامل ، صادقانه و حرفه ای و بصورت قابل فهم ارائه نماید.

نتیجه گیری:

موفقیت در سازمان ناشی از ایجاد به کارگیری مدیریت اخلاق در سازمان است. اخلاق سازمانی بر پایه اعتماد آفرینی است. ضعف در سیستم اخلاقیات و گرایش به سمت عدم اعتماد منجر به کاهش ارتباطات و افزایش خسارات سازمانی می گردد و مدیریت به سمت کنترل گذشته نگر سوق پیدا خواهد کرد. به این ترتیب انرژی سازمان به منفی تبدیل می شود، لذا معرفتی که می تواند به عنوان کاتالیزوری برای عقلانی کردن سازمان مبتنی بر نگرش انسان گرایانه عمل کند، اخلاق حرفه ای در حقیقت یک فرایند تفکر عقلانی است که هدف آن محقق کردن این امر است که در سازمان چه ارزش هایی را، چه موقع و چگونه باید حفظ و اشاعه نمود و نسبت به آن پایبند بود. وجود اخلاق حرفه ای در قوانین کاری ارزشمند است که هدف آن کسب اعتماد و اعتبار بخشی مضاعف به حرفه حسابداری و حسابرسی است و در دراز مدت به خوش نامی حرفه می انجامد. در حرفه حسابداری و حسابرسی، اخلاق حرفه ای شاخص اندازه گیری رفتار مناسب و ابزاری جهت تعیین روابط درست و نادرست است. در حقیقت، اصول و احکام اخلاقی در این حرفه، مسئولیت حسابدار حرفه ای را در قبال جامعه، صاحبکار و دیگر ذینفعان تبیین می نماید. حسابداران باید اصول اخلاقی را رعایت نموده و تهدیدات اخلاقی را شناسایی و تدابیر لازم را به کار ببندند فشار زمانی، جنسیت، جایگاه ویژه اخلاق و موقعیت های حسابرس بر اخلاق حسابرسی می تواند اثرگذار باشد. به طور کلی یافته های این مقاله، ضرورت توجه به ارتقای ارزش های اخلاقی توسط نهادهای مسئول در حرفه حسابداری را می طلبد.

منابع:

- ۱- قراملکی، احد فرامرز (۱۳۸۰). درآمدیبر اخلاق حرفه ای، چاپ دوم، تهران، انتشارات سرآمد
- ۲- باغومیان، رافیک (۱۳۸۴) فرهنگ حسابرسی و اخلاق حرفه ای: ضرورت بازاندیشی در اصول بنیادی حسابداری و حسابرسی، شماره ۱۷۸
- ۳- کمیته فنی سازمان حسابرسی (۱۳۸۵)، (آئین رفتار حرفه ای. چاپ ششم، انتشارات سازمان حسابرسی
- ۴- سرمدی، محمدرضا. شالباف، (عذرا) (۱۳۸۶)، اخلاق حرفه ای در مدیریت کیفیت فراگیر، فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، سال دوم، شماره ۷ و ۲، ص ۹۹

۵- دکتر سرلک، نرگس (۱۳۸۷)، (اخلاق حسابداری، فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، سال سوم، شماره ۱، و ۲

۶- جعفری، علی، اصول حسابرسی ۱، چاپ اول، تهران، انتشارات کیومرث. ۱۳۸۹

۷- صدیقیان، ابولقاسم و آرامش شورکی، مسعود، (۱۳۹۱)، (اخلاق اسلامی، نیاز امروز حرفه حسابداری همایش منطقه ای مباحث نوین در حسابداری

8- Duska rf , Duska BS (2003). Accounting Ethics.Eight published Blackwell Publishing India pp:5-25

9-Collinan C. (2004) "Enron as Symptom of Audit Process Hreakdown: Can the SarbanesOxley Act Cure the Disease?" Critical Perspectives on Accounting. 15 (6-7